

Inka Hopsu vihr

Kirjallinen kysymys STEA-avustusten omarahoitusehdoista

Eduskunnan puhemiehelle

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitusta koskevan lain mukaan valtionavustusta voidaan myöntää laajasti sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Toiminnan tulee tukea yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja perusoikeuksien toteutumista. STEA-avustuksiin käytettävä määräraha kuitenkin pienenee vuoden 2024 noin 383,6 miljoonasta eurosta arviolta noin 190 miljoonaan euroon vuonna 2027. Määräraha siis supistuu noin 50,5 prosenttia.

Leikkausten lisäksi sosiaali- ja terveysministeri Wille Rydman päätti kesäkuussa 2026 vuoden 2027 avustuksia ohjaavista kriteereistä. Elokuussa valtioneuvosto antoi asetusmuutoksen, jolla konkreettinen ja kohtaava asiakastyö asetettiin avustusten painopisteeksi.

Uusissa varallisuuskriteereissä Ay-yleisavustuksiin ei liity määrättyä omarahoitusosuutta, mutta järjestön varallisuus vaikuttaa avustuksen tarpeen arviointiin. Ak- ja C-avustuksissa varakkaaksi luokitellun järjestön omarahoitusosuus nousee aiemmasta 15 prosentista 20 prosenttiin ja erittäin varakkaan järjestön 50 prosenttiin. Poikkeuksellisen varakkaaksi luokitellulle järjestölle ei kriteerien mukaan myönnetä avustusta.

Omarahoituksen laskentaan liittyy kannustinongelma. STEA-ohjeistuksen mukaan avustettavaan toimintaan kohdennettua muuta julkista avustusta, osallistumismaksua tai muuta tuottoa ei hyväksytä omarahoitusosuudeksi. Yksityinen rahoitus hyväksytään omarahoitukseksi vain, jos sitä ei ole kohdennettu kyseiseen toimintaan. Myöskään varainhankinnan kulut eivät pääsääntöisesti ole STEA-avustuksella hyväksyttäviä kustannuksia. Avustuskohteelle kerätyt lahjoitukset tai muu kohdennettu rahoitus eivät siten välttämättä auta järjestöä täyttämään omarahoitusvaatimusta, vaan voivat pienentää STEA-avustuksen enimmäismäärää tai kasvattaa muun rahoituksen tarvetta. Tämä on ristiriidassa sen ajatuksen kanssa, että järjestöjen varainhankintaa helpotettaisiin ja siihen kannustettaisiin muun muassa lahjoitusten verovähennysoikeudella.

Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukaan omarahoitusvaatimuksen korottaminen ja nykyinen laskentatapa vaarantavat Lasten ja nuorten puhelimen, Vanhempainpuhelimen ja tukioppilastoiminnan jatkumisen sekä uhkaavat heikentää yli 33 000 vapaaehtoisen saamaa tukea. MLL esittämässä laskentaesimerkissä 100 000 euron STEA-avustus ja samansuuruinen toimintaan kohdennettu muu rahoitus lasketaan yhteen. Jos niiden yhteismäärä saa kattaa enintään 50 prosenttia kustannuksista ja STEA-avustus halutaan säilyttää 100 000 eurossa, toiminnan kokonaiskustannusten tulisi olla 400 000 euroa ja järjestön kattaa 200 000 euroa kohdentamattomista omista varoistaan.

Kirjallinen kysymys KK 372/2026 vp

Sosiaali- ja terveysministeriön perustelumuistiossa tunnistetaan, että leikkaukset vähentävät järjestöjen työpaikkoja, jättävät ihmisiä ilman tukea ja lisäävät todennäköisesti julkisten palvelujen tarvetta. Muistiossa ei kuitenkaan erikseen arvioida leikkausten, varallisuus- ja omarahoituskriteerien, omarahoituksen laskentatavan ja keskusjärjestöjen rahoitusrajausten yhteisvaikutuksia. Siinä ei myöskään eritellä vaikutuksia lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen tukeen.

Rahoitusmalli on epätarkoituksenmukainen, jos järjestön tiettyyn toimintaan hankkima yksityinen rahoitus ei auta täyttämään toiminnalta vaadittua omarahoitusosuutta. Ongelma korostuu tilanteessa, jossa valtionavustuksia leikataan voimakkaasti ja järjestöjen tarve täydentävälle rahoitukselle kasvaa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy poistaakseen STEA-avustusten omarahoitusosuuden laskentaan liittyvän kannustinongelman ja

milloin hallitus arvioi ja julkaisee STEA-avustusleikkausten, uusien avustuskriteerien ja omarahoitusvaatimusten vaikutusten arviot järjestöjen kohderyhmille, vapaaehtoistoiminnalle, työllisyydelle ja julkisten sosiaali- ja terveystalvehujen tarpeelle ja kustannuksille?

Helsingissä 10.9.2026

Inka Hopsu vihr